

Biuletyn

Koła Miłośników Dziejów Grudziądza

Ks. A. Mackiewicz
Numer 34 (39)

Rok II: 2004

Data odczytu: 8.12.2004

Data wydania: 31.12.2004

mgr Stanisław Poręba

Zapomniana opowieść historyczna „Książd Mackiewicz” Mieczysławy Ślęczkowskiej z 1914 r.

W 1913 r. minęła 50-ta rocznica wybuchu Powstania Styczniowego 1863 r. „Gazeta Grudziądzka” przyczyniła się w dużym stopniu do spopularyzowania tej rocznicy wśród Polaków na ziemiach zaboru pruskiego, oraz w skupiskach polskiej emigracji zarobkowej w Niemczech.

Już w 1910 r. „Gazeta Grudziądzka” wydała obraz „Męczeńska śmierć ks. Mackiewicza”. Został on rozpowszechniony jako bezpłatny dodatek do „Gazety” w nakładzie około 90 000 egz., w formacie 22 x 30 cm. Później obraz ten otrzymał nr 29 i został włączony do albumu przeznaczonego dla szkół pt. „Dzieje narodu polskiego w obrazach” Grudziądz 1927.

Właściwe obchody tej rocznicy w Grudziądzu odbyły się 1 lutego 1913 r. i zorganizowane zostały przez Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”. W czasie uroczystości dziennikarz „Gazety Grudziądzkiej” Mieczysław Piechowski (1872-1942) wygłosił odczyt o 50. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego.

W nr 139 „Gazety Grudziądzkiej” z 19 listopada 1914 r. została opublikowana notatka o wydaniu przez Zakład Graficzny Wiktora Kulerskiego w Tuszewie k. Grudziądza, 3. nowych książek: „Wykład Mszy Św.”, „Książd Mackiewicz” i „Tajemnica królowej”.

Pierwsza z książek – to modlitewnik opracowany przez ks., publicystę i pisarza Józefa Kalasantego Stagraczyńskiego (ur. 4 VII 1840, Odolanów, Wielkopolska – zm. 6 IX 1905, Gniezno). Liczył 246 stron. Posiadał twardą, płócienną oprawę. W „Kalendarzu Jubileuszowym 30-lecia „Gazety Grudziądzkiej” 1894-1924” (Grudziądz 1924), na str. 58, tak zareklamowano modlitewnik: „Wykład Mszy św. (ks. J. Stagraczyński). Czytania dla wiernych każdego stanu... Cena 1,00 zł.” Naturalnie chodzi tu jedno z dalszych wydań modlitewnika po 1914 r., aktualnie znajdującego się w sprzedaży w Księgarni Wysyłkowej W. Kulerskiego w Tuszewie. Nic nie można powiedzieć bliższego o trzeciej książce „Tajemnica królowej”. Wiadomo tylko, że kosztowała 0,30 marki... Ani jeden jej egzemplarz nie zachował się w bibliotekach. Nie notuje jej kartoteka „Bibliografii polskiej 1901-1939”, w Bibliotece Narodowej w Warszawie...

Książka „Książd Mackiewicz” - to opowieść historyczna krakowskiej pisarki ludowej Mieczysławy Ślęczkowskiej. Pełny jej tytuł grudziądzkiego wydania brzmi: „Książd Mackiewicz bojownik za wiarę i wolność. Powiastka historyczna z Powstania roku 1863”, przez Mieczysławę Ślęczkowską. Grudziądz 1914, ss. 53, nlb. 3, ilustr. Na karcie tytułowej umieszczona została ilustracja z podpisem: „Zobaczył we śnie królową Jadwigę Polską”. Dalsze ilustracje to: „Pastuszek”, „Na opiece boskiej”, „W rodzinnym zakątku”, „Przed bitwą”, „Sługa boży obrońcą ojczyzny” i „Okrutnicy przywiązali jeńca na krzyż do kija”. Wszystkie ilustracje sygnowane są literą „G.”, czyli znaczy to, że wykonał je artysta malarz i grafik Konstanty Gorski (1868-1934), współpracownik „Gazety” i mieszkaniec Monachium,

„Ksiądz Mackiewicz” składa się z następujących rozdziałów:

- I. „Pastuszek”
- II. „Na opiece boskiej”
- III. „W rodzinnym zakątku”
- IV. „Sługa boży wojownikiem”
- V. „Męczeństwo”

Autorka przedstawiła w nich życie Antoniego Mackiewicza, przyszłego księdza, kapelana powstańczego i dowódcy oddziału powstańczego, od jego dzieciństwa do męczeńskiej śmierci z rąk Rosjan. Redakcja „Gazety Grudziądzkiej” opatrzyła książkę przypisami.

Kim była Mieczysława Ślęczkowska? Informacje o jej życiu i działalności są bardzo skąpe. Wiadomo, że żyła w latach 1849 - 1910. Z zawodu była nauczycielką szkół ludowych. Urodziła się na terenie Galicji. Nie udało się ustalić gdzie ukończyła seminarium nauczycielskie. Uzupełniała swoją wiedzę na Uniwersytecie Jagiellońskim (1894). W latach 1897-1909 była dyrektorką III Szkoły Wydziałowej w Krakowie. Należała też do Związku Nauczycieli Ludowych w Galicji. W latach 1907-1908 była wiceprezesem jego zarządu. Zmarła w Krakowie. Grób jej znajduje się na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Była autorką następujących książek:

- „2 wrześnie. Podarek gwiazdkowy...” Kraków 1901. Wyd. II - Kraków 1902.
- „Wśród dziejowej zawieruchy. Obrazki historyczne od 1758 – 1796”, Kraków 1903. Wyd. II - Lwów-Warszawa 1922
- „Z naszego skarbcza”, Kraków 1898.
- „Z orląt orły. Powiastki i obrazy historyczne”, Kraków 1906. Wyd. II - Lwów 1921.

Dużą popularność zdobyła jej książka „Ksiądz Mackiewicz, bojownik za wiarę i wolność. Powiastka historyczna w r. 1863”. Po raz pierwszy ukazała się drukiem w 1895 r., w Krakowie. Następne wydania:

- Wyd. II - Kraków 1904,
- Wyd. III- Chicago (USA) 1907, nakł. Wł. Dyniewiczza,
- Wyd. IV - Kraków 1909,
- Wyd. V - Mikołów-Warszawa 1912,
- Wyd. VI - Grudziądz 1914,
- Wyd. VII -Grudziądz 1916,
- Wyd. .VIII- Grudziądz ok. 1924 (?).

W nr 139 „Gazety Grudziądzkiej” z 19 listopada 1914 r. ukazała się notatka o wydaniu przez Zakład Graficzny W. Kulerskiego w Tuszewie „Księdza Mackiewicza”. Chodzi tu o wyd. VI (I wyd. grudziądzkie).

Czytelnia Regionalna im. A. Wolnikowskiego - Miejska Biblioteka im. W. Kulerskiego w Grudziądzu, posiada w swoich zbiorach „Księdza Mackiewicza” z 1916 r. (wyd. VII czyli wyd. II grudziądzkie..).

W „Kalendarzu Jubileuszowym 30-lecia „Gazety Grudziądzkiej 1894 – 1924” (Grudziądz 1924), na s.59, w dziale „Książki powieściowe” znajdujemy taką notatkę: „Ksiądz Mackiewicz (Mieczysława Ślęczkowska), bojownik za wiarę i wolność. Powiastka historyczna z powstania roku 1863. Broszura zawierająca 54 stron druku, w formacie 12 x 19 cm, z licznymi obrazkami. Cena 0,40 zł”. (Chodzi tu o wyd. VIII? czyli wyd. III grudziądzkie?).

Kim był ks. Antoni Mackiewicz bohater opowieści M. Ślęczkowskiej? Podajemy poniżej hasło o nim z „Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN”, Warszawa (1965), t. 6: „MAC-KIEWICZ ANTONI, ur. 1826 w Cytowniach (Żmudź), zm. 28 XII 1865 w Kownie, ksiądz dowódca oddziałów powstańczych na Żmudzi w okresie powstania 1863. Po ukończeniu uniw. w Kijowie osiadł na Żmudzi, gdzie rozwijał działalność wśród ludu; w początkach marca 1863 zorganizował oddziały powstańcze składające się przeważnie z chłopów żmudzkich; stoczył wiele potyczek i bitew z wojskami rosyjskimi; niejednokrotnie wchodził w kolizję z miejscowym obszarnictwem, bywał odsuwany od dowództwa przez Rząd Narodowy. Oddział jego został rozbity pod Świętobrościem. M. pochwycony przez Rosjan przy przeprawie przez Niemen, został stracony w Kownie”.